

Εθνικό κέντρο βιβλίου

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

ο ξένος:

εικόνες του άλλου στη λογοτεχνία

βιβλιογραφία για τον εκπαιδευτικό

Ανδρούτσου, Α. (1996). *Εγώ κι' εσύ εδώ κι' εκεί*. Αθήνα: Γ.Γ. Νέας Γενιάς και Θεμέλιο. Πρόκειται για εκπαιδευτικό πρόγραμμα (βαλίτσα) που συνοδεύεται από βιβλίο για τον εκπαιδευτικό. Χρήσιμα και τα δύο.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (1985). *Εξεταστική Επιτροπή για την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη: έκθεση για τα αποτελέσματα των εργασιών/εισηγητής Δημήτριος Ευρυγένης*.

Κωνσταντόπουλος, Χρ. κ.ά. (1999). *«Εμείς» και οι «άλλοι»: αναφορές στις τάσεις και τα σύμβολα*. Αθήνα: τυπωθήτω–Γιώργος Δαρδανός.

Μπαλιμπάρ, Ετιέν και Ιμάνουελ Βαλλερστάιν (1991[1988]). *Φυλή– Έθνος– Τάξη: οι διαφορούμενες ταυτότητες* / μτφρ. Άγγελος Ελεφάντης και Ελένη Καλαφάτη. Αθήνα: Πολίτης.

Μάρκου, Γ. (1996). *Η πολυπολιτισμικότητα της Ελληνικής κοινωνίας: η διαδικασία διεθνοποίησης και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ–Γ.Γ.Λ.Ε.

Ομάδα Έρευνας για τη Διδασκαλία της Λογοτεχνίας (2000). *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο: μια νέα πρόταση διδασκαλίας* / Βενετία Αποστολίδου, Βικτωρία Καπλάνη και Ελένη Χοντολίδου (επιμ). Αθήνα: τυπωθήτω–Γιώργος Δαρδανός. (Βλ. δύο ανάλογες θεματικές ενότητες για το Δημοτικό και το Λύκειο, «Ξένος: ο άλλος μου εαυτός» και «Ο ξένος: εικόνες για τον άλλο», σσ. 111-122 και 259-268 αντίστοιχα).

Πασχαλίδης, Γρηγόρης (1999). «Η πολιτισμική ταυτότητα ως δικαίωμα και ως απειλή: η διαλεκτική της ταυτότητας και η αμφιθυμία της κριτικής», στο Κωνσταντόπουλος, Χρ. κ.ά. *«Εμείς» και οι «άλλοι»: αναφορές στις τάσεις και τα σύμβολα*. Αθήνα: τυπωθήτω–Γιώργος Δαρδανός, 73-83.

Στενού, Κατερίνα (1998). *Εικόνες του άλλου: η ετερότητα από τον μύθο στην προκατάληψη* / μτφρ. Σάρα Μπενβενίστε και Μαρία Παπαδήμα. Αθήνα: Εξάντας–Εκδόσεις Unesco. Συνοδεύεται από πλούσιο και ενδιαφέρον εικονιστικό υλικό, χρήσιμο για τη διδασκαλία. Το βιβλίο χωρίζεται σε τρία

μεγάλα κεφάλαια: «Οι μυθολογίες του ξένου», «Οι μυθολογίες του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας», «Για μια μυθολογία του ανθρώπινου». Το βιβλίο πέρα από το γεγονός ότι παρουσιάζει από ιστορική, ορθότερα «μυθολογική» άποψη το φαινόμενο της ξενοφοβίας, αποτελεί και ένα πολύτιμο εργαλείο στην κατανόηση των αισθημάτων ξενοφοβίας. Συνδυάζει ταυτοχρόνως τις απαιτήσεις του ειδικού αναγνώστη αλλά και αυτού που θέλει να χρησιμοποιήσει το βιβλίο ως αναφορά στη διδασκαλία. Ενδιαφέρον αποκτά το γεγονός ότι το βιβλίο διανθίζεται από αυθεντικά ιστορικά, θρησκευτικά_ή/και λογοτεχνικά κείμενα, υποστηρικτικά των απόψεων της συγγραφέως. Η παγκοσμιότητα του φαινομένου είναι εμφανής με πολύ εναργή τρόπο. Ειδικά ο επίλογος, με την αναφορά του στο σύμβολο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως έναυσμα για σειρά δραστηριοτήτων. Το βιβλίο αυτό πραγματοποιεί με πολύ εξαιρετικό τρόπο την ολοκληρωμένη και διεπιστημονική προσέγγιση (integrated approach) του θέματος του ξένου και της ετερότητας. Η ιστορική –και όχι η λογοτεχνική– χρήση της οπτικής γωνίας είναι πολύ βοηθητική για τους μαθητές. Είναι ουσιαστικά μία επανεγγραφή της ιστορίας από τη σκοπιά της ετερότητας. Το βιβλίο αυτό ανοίγει την έννοια της ετερότητας και στον alien, στους περιηγητές (Εντμόντ Αμππού), στον Οδυσσέα (Λαιστρυγόνες, Κύκλωπες)...

Σύγχρονα Θέματα 54, (1995). «Ταυτότητα–ετερότητα: ποικίλες προσεγγίσεις».

Σύγχρονα Θέματα 64, (1997). «Εμείς και οι «άλλοι»: η διαχείριση της εθνοπολιτικής διαφορετικότητας» (περισσότερο αφορά στη μειονότητα των μουσουλμάνων της Θράκης).

Τσιάκαλος, Γιώργος (2000). Οδηγός αντιρατσιστικής εκπαίδευσης. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φάις, Μισέλ (1999). *Ξένος ο άλλος μου εαυτός*. Αθήνα: Πατάκης. Το βιβλίο καταχωρίζεται εδώ για τα τρία «δοκιμιακά» του κείμενα των Ροζάκη, Καγιαλή, Κούρτοβικ.

Φραγκουδάκη Άννα και Θάλεια Δραγώνα (1997). «*Τι είν' η πατρίδα μας;*»: *εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Wallraff, Gunter (1999). *Αποκαλύψεις: κείμενα ενός ανεπιθύμητου δημοσιογράφου* / μτφρ. Δέσποινα Μάρκου. Αθήνα: Μαύρη Λίστα. Ο Gunter Wallraff, Γερμανός δημοσιογράφος και συγγραφέας, μεταμφιέστηκε σε Τούρκο μετανάστη και προσπάθησε για δύο χρόνια να βιώσει τα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι μετανάστες στη χώρα του. Το βιβλίο που δημοσιεύτηκε μετά τη δίχρονη αυτή εμπειρία δημιούργησε μεγάλη αίσθηση.

για το ζήτημα των Εβραίων

Αμπατζοπούλου Φραγκίσκη (1995). *Η λογοτεχνία ως μαρτυρία: Έλληνες πεζογράφοι για τη γενοκτονία των Εβραίων*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής. Το βιβλίο έχει εμπειριστατωμένη θεωρητική εισαγωγή στο αντικείμενο, 9– 41.

Αμπατζοπούλου Φραγκίσκη (1998). *Ο άλλος εν διωγμώ: η εικόνα του Εβραίου στη λογοτεχνία. Ζητήματα ιστορίας και μυθοπλασίας*. Αθήνα: Θεμέλιο. Το βιβλίο είναι πολλαπλώς χρήσιμο για τους εκπαιδευτικούς που θα διδάξουν την ενότητα του ξένου, τόσο για το θεωρητικό του μέρος, όσο και για το μέρος στο οποίο παρουσιάζονται τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα. Ειδικότερα το κεφάλαιο «Λογοτεχνία και πολιτισμική εικονολογία» (σσ. 239–265) είναι πολύ κατατοπιστικό για τον τρόπο με τον οποίο η λογοτεχνία κατασκευάζει την εικόνα του Εβραίου ξένου.

Σύγχρονα Θέματα, 52–53, (1994). Αφιέρωμα: «Εβραίοι στην Ελλάδα: προσεγγίσεις σε μία ιστορία των νεοελληνικών μειονοτήτων».

για το ζήτημα των Τσιγγάνων

Βασιλειάδου, Μ. και Μ. Παυλή– Κορρέ (1996). *Kon zanel but, but crdel “ama em” kon crdel but, but zanel*. Αθήνα: ΓΓΛΕ.

Γκότοβος, Αθανάσιος (1996). *Ρατσισμός: κοινωνικές, ψυχολογικές και παιδαγωγικές όψεις μιας ιδεολογίας και μιας πρακτικής*. Αθήνα: ΓΓΛΕ.

Ντούσας, Δ. (1997). *Rom και φυλετικές διακρίσεις*. Αθήνα: Gutenberg.

Τερζοπούλου, Μ και Γ. Γεωργίου (1996). *Οι Τσιγγάνοι στην Ελλάδα: ιστορία–πολιτισμός*. Αθήνα: ΓΓΛΕ.

για το ζήτημα του ξένου στα σχολικά εγχειρίδια

Άχλης, Νίκος (1983). *Οι γειτονικοί μας λαοί, Βούλγαροι και Τούρκοι στα σχολικά βιβλία Ιστορίας Γυμνασίου και Λυκείου*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.

Φιλοσοφική Σχολή Α.Π.Θ. *Σχολικά εγχειρίδια Βαλκανικών χωρών Πρακτικά ημερίδας της Μονάδας Έρευνας Σχολικού Βιβλίου (17 Μαΐου 1994)*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.

Λογοτεχνικά κείμενα που προτείνουμε

Σε όλη την ιστοσελίδα σημειώνονται με αστερίσκο (*) τα βιβλία που είναι σχετικά με τη θεματική μας και πιθανόν υπάρχουν στη βιβλιοθήκη του σχολείου. Κρίναμε όμως σκόπιμο να προτείνουμε και βιβλία που δεν υπάρχουν -ακόμη- στη βιβλιοθήκη του σχολείου αλλά εξυπηρετούν τη διδασκαλία του φακέλου του ξένου.

κλασικά κείμενα

Αισχύλου *Πέρσες* / μτφρ. Παν. Μουλλάς. Αθήνα: Στιγμή 2000.

Ευριπίδης *Τρωάδες*

Σαΐξπηρ Ο Έμπορος της Βενετίας.

ποίηση

*Αποστολάκης, Σταμάτης (1993). *Ριζίτικα, τα δημοτικά τραγούδια της Κρήτης /* Δημήτρης Παπακώστας επιμ. Αθήνα: Γνώση.

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού– Φεστιβάλ Αθηνών (1996). (Λύκειο των Ελληνίδων Ωδείο Ηρώδου Αττικού). *Τα τραγούδια της ξενιτιάς.*

*Ιωάννου, Γιώργος (1994). *Τα δημοτικά μας τραγούδια.* Αθήνα: Ερμής.

*Κυριακίδης, Π. Στίλπων (1990). *Το δημοτικό τραγούδι.* Αθήνα: Ερμής.

Λάδης, Φώντας (1974³). *Γράμματα από τη Γερμανία: μελοποιημένα από τον Μίκη Θεοδωράκη.* Αθήνα: Gutenberg.

*Μελάς, Σπύρος (1994). *Το δημοτικό μας τραγούδι.* Αθήνα: Παπαδήμα.

*Πολίτης, Γ. Νικόλαος (1886). *Τα δημοτικά τραγούδια.* Αθήνα: Γράμματα.

Πολίτης, Νικόλαος Γ. (χ.χ.). *Δημοτικά τραγούδια: εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού.* Αθήνα: Ιστορική Έρευνα, 195– 202.

*Χασιώτης, Γ.Χ. (1866). *Συλλογή των κατά την Ηπείρου δημοτικών ασμάτων.* Αθήνα: Κουλτούρα.

*Χριστιανόπουλος, Ντίνος (1990). *Οι προγραμματισμένοι στο χαμό. Ποιήματα Θεσσαλονικέων ποιητών για την καταστροφή των Εβραίων της Θεσσαλονίκης.* Θεσσαλονίκη: Διαγώνιος.

Saunier, Guy (1983). *Το Δημοτικό τραγούδι: της ξενιτιάς.* Αθήνα: Ερμής. Τα δημοτικά λειτουργούν ως δείκτες μιάς εποχής η οποία παρήγαγε ξένους έλληνες για να κατανοηθεί η ιστορικότητα του φαινομένου παραγωγής του ξένου· υπογραμμίζουν το γεγονός ότι η Ελλάδα από χώρα αποστολής, έγινε χώρα υποδοχής μεταναστών....

πεζογραφία

Ακρίβος, Κώστας (1995). *Η αλλοδαπή.* Αθήνα: Νέα Σύνορα– Λιβάνη.

Αλεξάκης, Βασίλης (1995). *Μητρική γλώσσα.* Αθήνα: Εξάντας.

Αλεξάνδρου, Δάφνη (1994). «Γεννήθηκα στην Αλεξάνδρεια», στο *Αντίο Αλεξάνδρεια.* Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Αμπατζοπούλου Φραγκίσκη (1995). *Η λογοτεχνία ως μαρτυρία: Έλληνες πεζογράφοι για τη γενοκτονία των Εβραίων*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής. Ανθολογούνται διηγήματα (αλλά και αποσπάσματα από μυθιστορήματα και νουβέλες) για τους Εβραίους, πολλά από τα οποία είναι δυσεύρετα, καθώς έχουν δημοσιευθεί σε λογοτεχνικά περιοδικά περασμένων ετών.

*Βαλτινός, Θανάσης (1990⁵ [1964]). *Το συναξάρι του Ανδρέα Κορδοπάτη*. Αθήνα: Αγρα.

*Βενέζης, Ηλίας (1969¹²[1943]). *Αιολική Γη*. Αθήνα: Εστία.

*Βιζυηνός, Γεώργιος «Μοσκώβ Σελήμ», στο Βιζυηνός, Γ.Μ. (1980[1895]). *Νεοελληνικά διηγήματα* / επιμ. Παν. Μουλλάς. Αθήνα: Ερμής, 202– 252.

*Γκανάς, Μιχάλης (1996[1981]). *Μητριά πατρίδα*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Γρηγοριάδου– Σουρέλη, Γαλάτεια (1982). *Παιχνίδι χωρίς κανόνες*. Αθήνα: Πατάκης.

*Δημητρίου, Σωτήρης (1993). *Ν' ακούω καλά το όνομά σου*. Αθήνα: Κέδρος.

*Δούκας, Στρατής (1980²⁰[1929]). *Η ιστορία ενός αιχμαλώτου*. Αθήνα: Κέδρος.

Dumbadze, Nodar (1992). *Ο «Hellados»: ένα ελληνάκι του Καυκάσου* / μτφρ. Θάμαρ Μέσχη. Αθήνα: πολιτιστική Εταιρεία Πανόραμα.

*Ιορδανίδου, Μαρία (1979⁹). *Λωξάντρα*. Αθήνα: Εστία.

*Ιωάννου, Γιώργος (1971). «Εν ταις ημέραις εκείναις», στο *Η πρωτεύουσα των προσφύγων*. Αθήνα: Κέδρος, 58– 70.

*Ιωάννου, Γιώργος (1971). «Το κρεβάτι», στο *Η σαρκοφάγος*. Αθήνα: Ερμής, 39– 43

*Ιωάννου, Γιώργος (1978). «Το ξεκλήρισμα των Εβραίων», στο *Το δικό μας αίμα*. Αθήνα: Ερμής, 45– 62.

*Καμύ, Αλμπέρ (1980). *Ο ξένος* / μτφρ. Κώστας Ασημακόπουλος και Ντίνα Σιδέρη. Αθήνα: Αποσπερίτης.

Κέιβ, Κάθριν και Κρις Ρίντελ (1997). *Το κάτι άλλο* / μτφρ. Ρ. Τουρκολιά–Κυδωνιέως. Το εικονογραφημένο αυτό βιβλίο είναι κατ'αρχήν για μικρότερα παιδιά, αλλά η φρεσκάδα και η πρωτοτυπία του καθώς και η μεταφορική του γλώσσα το καθιστούν παραδειγματικό βιβλίο για το φάκελο και την κατανόηση της διαφοράς.

Κλιάφα, Μαρούλα (1986). *Ο κόσμος βαριέται να διαβάζει θλιβερές ιστορίες*. Αθήνα: Κέδρος. Το βιβλίο αυτό είναι κατάλληλο και για μικρότερα παιδιά. Έχει τη θέση του εδώ εξαιτίας της πρωτοτυπίας της γραφής του: το μισό βιβλίο

είναι μυθοπλασία και το μισό μιμείται το ύφος και τον τρόπο των εφημερίδων προκειμένου να μιλήσει για τους Τσιγγάνους. Είναι χρήσιμο, λοιπόν, στην παραγωγή λόγου για τον ξένο.

Κοκάντζης, Νίκος (1976). *Τζιοκόντα*. Αθήνα: Κέδρος.

*Λαμπαρίδου– Πόθου, Μαρία (1995). *Σπίτι μου της Μικρασίας*. Αθήνα: Κέδρος.

Μανδηλαράς, Φίλιππος (1999). *Ο μεγάλος ίσκιος και οι τσιγγάνοι: η ιστορία της τσιγγάνικης φυλής για παιδιά*. Αθήνα: Δίκτυο Drom-Γιατρού του Κόσμου / Πατάκης.

Μίλοβαν, Βιτέζοβιτς (1998). *Το καπέλο του καθηγητή Κόστα Βούγιτς* / μτφρ. Χρήστος Γκούβης. Αθήνα: Καστανιώτης.

*Νάρ, Αλμπέρτος (1991). *Σε αναζήτηση ύφους*. Θεσσαλονίκη: Τα Τραμάκια.

Οικονόμου– Ρόζεν, Μπίλι (1996). *Εγώ και ο κύριος Γορίλας* / μτφρ. Ρ. Τουρκολιά– Κυδωνιέως. Αθήνα: Πατάκης.

Πέτροβιτς– Ανδρουτσοπούλου, Λότη (1989). *Λάθος, κύριε Νόιγκερ!* Αθήνα: Πατάκης.

*Σαραντίτη, Ελένη (1997²). *Κάποτε ο κυνηγός*. Αθήνα: Καστανιώτης.

*Σουρούνης, Αντώνης (1977²). *Οι συμπαίχτες*. Αθήνα: Δογιβάν.

*Σουρούνης, Αντώνης (1982). *Μερόνυχτα Φραγκφούρτης*. Αθήνα: Ύψιλον.

Ταμπούκι, Αντόνιο (1997). *Η γυναίκα του Πόρτο Πιμ και άλλες ιστορίες* / μτφρ. Ανταίος Χρυσοστομίδης. Αθήνα: Αγρα.

Τζώρτζογλου, Νίτσα (1998). *Τα σοφεράκια*. Αθήνα: Πατάκης.

Τραγάκης, Στρατής (1996). *Σαρακήνικο*. Αθήνα: Κέδρος.

Φάις, Μισέλ (1999). *Ξένος ο άλλος μου εαυτός*. Αθήνα: Πατάκης. Στον τόμο αυτόν, πλην τριών δοκιμίων, ανθολογούνται 11 διηγήματα. Ένα βιβλίο που είναι γραμμένο σχεδόν κατά παραγγελία του φακέλου του ξένου. Αναδεικνύεται ο τρόπος κατασκευής του ξένου λόγω ιστορικών συνθηκών, μεταλλασσόμενος από «δικός μας» σε αλλοεθνή, ακόμη και επισκεπτόμενος την πατρίδα των προγόνων του (παράδειγμα το βιβλίο: *Ν' ακούω καλά το όνομά σου* του Σωτήρη Δημητρίου).

*Χατζής, Δημήτρης (1999[1976]). *Το Διπλό Βιβλίο*. Αθήνα: Ροδακίό.

Χατζής, Δημήτρης (1999[1963]). «Σαμπεθάι Καμπιλής», στο *Το τέλος της μικρής μας πόλης*. Αθήνα: Ροδακίό, σσ. 41-74.

*Χρηστοβασίλης, Χρήστος (1996). *Διηγήματα της ξενιτιάς*. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.

Θεματική κατάταξη των λογοτεχνικών κειμένων

Μετανάστες

Αλλοεθνείς

Εβραίοι

Τσιγγάνοι

μετανάστες

Στα βιβλία αυτά αναδεικνύεται ο τρόπος κατασκευής του ξένου λόγω ιστορικών συνθηκών, μεταλλασσόμενος από 'δικός μας' σε αλλοεθνή, ακόμη και επισκεπτόμενος την πατρίδα των προγόνων του. Παράδειγμα: *Ν' ακούω καλά το όνομά σου, Κάποτε ο κυνηγός ή Το Διπλό Βιβλίο*.

Ακρίβος, Κώστας (1995). *Η αλλοδαπή*. Αθήνα: Νέα Σύνορα-Λιβάνη.

Αλεξάνδρου, Δάφνη (1994). «Γεννήθηκα στην Αλεξάνδρεια», στο *Αντίο Αλεξάνδρεια*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

*Βαλτινός, Θανάσης (1990⁵ [1964]). *Το συναξάρι του Ανδρέα Κορδοπάτη*. Αθήνα: Άγρα.

*Βενέζης, Ηλίας (1969¹²[1943]). *Αιολική Γη*. Αθήνα: Εστία.

*Γκανάς, Μιχάλης (1996[1981]). *Μητριά πατρίδα*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Γρηγοριάδου-Σουρέλη, Γαλάτεια (1982). *Παιχνίδι χωρίς κανόνες*. Αθήνα: Πατάκης.

*Δημητρίου, Σωτήρης (1993). *Ν' ακούω καλά το όνομά σου*. Αθήνα: Κέδρος.

*Δούκας, Στρατής (1980²⁰[1929]). *Η ιστορία ενός αιχμαλώτου*. Αθήνα: Κέδρος.

Dumbadze, Nodar (1992). *Ο "Hellados": ένα ελληνάκι του Καυκάσου / μτφρ. Θάμαρ Μέσχη*. Αθήνα: πολιτιστική Εταιρεία Πανόραμα.

*Λαμπαρίδου-Πόθου, Μαρία (1995). *Σπίτι μου της Μικρασίας*. Αθήνα: Κέδρος.

*Σαραντίτη, Ελένη (1997²). *Κάποτε ο κυνηγός*. Αθήνα: Καστανιώτης.

*Σουρούνης, Αντώνης (1977²). *Οι συμπαίχτες*. Αθήνα: Δογιβάν.

*Σουρούνης, Αντώνης (1982). *Μερόνυχτα Φραγκφούρτης*. Αθήνα: Ύψιλον.

*Χατζής, Δημήτρης (1999[1976]). *Το Διπλό Βιβλίο*. Αθήνα: Ροδακίό.

*Χρηστοβασίλης, Χρήστος (1996). *Διηγήματα της ξενιτιάς*. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.

αλλοεθνείς

*Βιζυηνός, Γεώργιος «Μοσκώβ Σελήμ», στο Βιζυηνός, Γ.Μ. (1980[1895]). *Νεοελληνικά διηγήματα / επιμ. Παν. Μουλλάς*. Αθήνα: Ερμής, 202-252.

*Ιορδανίδου, Μαρία (1979⁹). *Λωξάντρα*. Αθήνα: Εστία.

Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, Λότη (1989). *Λάθος, κύριε Νόιγκερ!* Αθήνα: Πατάκης.

Εβραίοι

Σαίξπηρ *Ο Έμπορος της Βενετίας*

ποίηση

Χριστιανόπουλος, Ντίνος (1990). *Οι προγραμματισμένοι στο χαμό. Ποιήματα Θεσσαλονικέων ποιητών για την καταστροφή των Εβραίων της Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Διαγώνιος.

πεζογραφία

Αμπατζοπούλου Φραγκίσκη (1995). *Η λογοτεχνία ως μαρτυρία: Έλληνες πεζογράφοι για τη γενοκτονία των Εβραίων*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Γιώργης Λαμπρινός «Ο Γιοζέφης»

Κάρολος Τσίζεκ «36 185»

Γιώργης Κιτσόπουλος «Στο δρόμο του κίτρινου αστεριού»

Γιάννης Δάλλας «Μικρή μπαλλάντα για τους Εβραίους»

Φρίξος Τζιόβας «Το πένθος»

Δημήτρης Χατζής «Σαμπεθαί Καμπιλής» (βλ. παρακάτω Χατζής)

Νέστορας Μάτσας «Ο προδομένος άγγελος»

Κωστούλα Μητροπούλου «Η Ραχήλ της Θεσσαλονίκης»

Ι.Μ. παναγιωτόπουλος «Το λουλούδι της φρίκης»

Γιάννης νεγρεπόντης «Ο Ραούλ»

Κίμων Τζάλλας «Επιστροφή»

Γιάννης Στάρκης «Έξοδος»

Γιώργος Ιωάννου «Το κρεβάτι»

Γιώργος Ιωάννου «Εν ταις ημέραις εκείναις»

Νίνα Κοκκαλίδου-Ναχμία από το *Τηλεφωνικό Κέντρο*

Νίκος Κοκάντζης από τη *Τζιοκόντα*

Βασίλης Βασιλικός «Ο φίλος μου ο Ίνο»

Νίκος Μπακόλας από τη *Μεγάλη Πλατεία*

Αλμπέρτος Νάρ «Το παλιό τρελοκομείο»

*Ιωάννου, Γιώργος (1971). «Εν ταις ημέραις εκείναις», στο *Η πρωτεύουσα των προσφύγων*. Αθήνα: Κέδρος, 58-70.

*Ιωάννου, Γιώργος (1971). «Το κρεβάτι», στο *Η σαρκοφάγος*. Αθήνα: Ερμής, 39-43

*Ιωάννου, Γιώργος (1978). «Το ξεκλήρισμα των Εβραίων», στο *Το δικό μας αίμα*. Αθήνα: Ερμής, 45-62.

Κοκάντζης, Νίκος (1976). *Τζιοκόντα*. Αθήνα: Κέδρος.

Νάρ, Αλμπέρτος *Σε αναζήτηση ύφους*. Θεσσαλονίκη: Τα τραμάκια.

Χατζής, Δημήτρης (1999[1963]). «Σαμπεθάι Καμπιλής», στο *Το τέλος της μικρής μας πόλης*. Αθήνα: Ροδακίό, 41–74.

Τσιγγάνοι

Κλιάφα, Μαρούλα (1986). *Ο κόσμος βαριέται να διαβάσει θλιβερές ιστορίες*. Αθήνα: Κέδρος. Το μισό βιβλίο είναι μυθοπλασία και το άλλο μισό μιμείται το ύφος και τον τρόπο των εφημερίδων προκειμένου να μιλήσει για τους Τσιγγάνους. Είναι χρήσιμο στην παραγωγή λόγου για τον ξένο.

Μανδηλαράς, Φίλιππος (1999). *Ο μεγάλος ίσκιος και οι τσιγγάνοι: η ιστορία της τσιγγάνικης φυλής για παιδιά*. Αθήνα: Δίκτυο Drom–Γιατροί του Κόσμου / Πατάκης.

Τζώρτζογλου, Νίτσα (1998). *Τα σοφεράκια*. Αθήνα: Πατάκης.

δισκογραφία

Νικόλας Άσιμος *Ο ΞΑΝΑΠΕΣ*, ΜΙΝΟΣ EMI 724348021229

Στέλιος Καζαντζίδης *Νο 4*, ΜΙΝΟΣ EMI 724348078322

Στέλιος Καζαντζίδης *Τραγουδήστε μαζί μου*, ΜΙΝΟΣ EMI 724348016928

Στέλιος Καζαντζίδης *Τα καλλίτερά μου τραγούδια*, ΜΙΝΟΣ EMI 724348367624

Στέλιος Καζαντζίδης *Νο 7*, ΜΙΝΟΣ EMI 724348076021

Καζαντζίδης-Μαρινέλα Νο 6, ΜΙΝΟΣ EMI 724348367525

Στράτος Διονυσίου Νο 4, ΜΙΝΟΣ EMI 724348099921

Στάμος Σέμσης-Βασίλης Νικολαΐδης / Έλλη Πασπαλά *Το νησί των
Λωτοφάγων*, CBS 4676052

Σταμάτης Κραουνάκης *Όταν έρχονται οι φίλοι μου*, Sony-Polygram 481515-2

Μίκης Θεοδωράκης *Γράμματα από τη Γερμανία*, LYRA 3287

Γιάννης Μαρκόπουλος *Μετανάστες*, EMI GREECE S.A. 14C 045701352

Σταύρος Ξαρχάκος *Το μεγάλο μας τσίρκο*, EMI-COLUMBIA 14C 045701182

Νίκος Παπάζογλου *Όταν κινδυνεύεις παίξε την πουρούδα*, LYRA. 4798

Γιώργος Κατσαρός-Δημήτρης Ιατρόπουλος (Γιάννης Πουλόπουλος) *Τα
τραγούδια της ξενιτειάς*, ΜΙΝΟΣ EMI 724383493326

Απόστολος Καλδάρης NO 2 *Από τους θησαυρούς των 45 στροφών*, ΜΙΝΟΣ
EMI 724349521322

Απόστολος Καλδάρης NO 15 *Οι μεγάλοι του ρεμπέτικου*, ΜΙΝΟΣ EMI
724348031822

*Ο πόνος της ξενιτειάς. Αυθεντικά ρεμπέτικα και δημοτικά της Αμερικής (6). Η
δημοτική μουσική στην Αμερική*, LYRA. 4639

The Greek Archives: *Ανθολογία δημοτικού τραγουδιού 1929-1940*, SMP S.A.
666

The Greek Archives *Αρμένιοι, Εβραίοι, Τούρκοι, Τσιγγάνοι*, SMP S.A. 634

Bob Dylan *John Wesley Harding*, COLUMBIA 4633592

Τραγούδια της ξενιτιάς επιλογή- επιμέλεια: Δόμνα Σαμίου και Λάμπρος
Λιάβας. Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες- Rank Xerox.

Απόστολος Καλδάρης *Μικρά Ασία* MINOS 154 21.

Πολύτιμη στάθηκε η «βιβλιογραφική πρόταση» του Γιάννη Παπαδάτου στη σειρά του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου με θέμα: *Διαπολιτισμική αγωγή*. Βλ. www.book.culture.gr, Βιβλίο και παιδί, 100 βιβλιογραφικές προτάσεις, πρόταση 81.

[\[επιστροφή\]](#)

